

МОТИВАЦІЙНА СФЕРА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СЕРЕД СТУДЕНТІВ

У статті з'ясовано за допомогою анкетування педагогічні умови формування у студентів свідомого ставлення до фізичного виховання на основі взаємодії між викладачем і студентом.

Ключові слова: студент, викладач, мотив, умови, фізичне виховання.

Зміст фізкультурно-спортивної діяльності конкретизується через мотиваційну сферу, що включає в себе мотиви, інтереси, ціннісні орієнтації. До рушійних сил людської поведінки відносяться також почуття й емоції. Мотиваційна сфера визначає не тільки актуально здійснювану діяльність, а й перспективу подальшого розвитку діяльності у бажаному напрямі [1].

Конкретною ж рушійною силою процесу фізичної культури є суперечність між цільовою настановою, що фіксує бажану якість і пов'язана зі змістовною стороною особистості (початковий морфофункціональний стан організму), і процесом діяльності, котрий здійснюється (фізичним вихованням), що змінюється залежно від педагогічних умов і характеризує динамічну сторону особистості, її функціональні можливості.

Від правильної мети, коректної цілеспрямованості (прийняття рішення про мету) залежить вибір засобів і методів здійснення педагогічної діяльності викладача з фізичного виховання, конкретний її результат [3].

У педагогічних дослідженнях, які спрямовані на вивчення та вдосконалення фізичного виховання студентів у ВНЗ, як правило, аналізується одна сторона конкретної проблеми – “викладацька” чи “студентська” [2; 3].

Подібний однобічний аналіз фізичного виховання у вищій школі приводить до еkleктичних висновків і не дає змогу розглядати та вдосконалити його як діалектичний процес, де “суб’єкт-об’єкт” повинні розглядатися як полюси самокерованої системи, яка саморозвивається. У теорії та практиці фізичного виховання недостатньо вивчені педагогічні умови формування свідомого ставлення студента до фізичного виховання, що неможливо створити і реалізувати без найтіснішого особистісного співробітництва між викладачем і студентом.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз питання мотиваційно-цільової спрямованості процесу фізичного виховання. Подати процес фізичного виховання у ВНЗ у вигляді інформаційної моделі.

Виходячи із цього, ми розробили анкету для викладачів і анкету для студентів, відповіді на запитання у яких дали змогу розкрити постановку фізичного виховання у ВНЗ з позиції студента і з позиції викладача. Такий підхід дав можливість побачити принципи відмінності з мотиваційно-цільової спрямованості між ними, виявити головні суперечності як джерело основних рушійних сил процесу фізичного виховання і потім розробити адекватні педагогічні умови, що сприяють розв’язанню цих суперечностей. Для цього питання були умовно поділені на блоки. До першого блоку

увійшли питання, що розкривають потреби, мотиви і цілі, пов'язані з оволодінням фізичною культурою. У другий – питання, що розкривають знання, уміння і навички, що відносяться до фізичної культури. У третій блок анкети для студентів увійшли питання з їх фізичної підготовленості та можливостей; для викладачів – пов'язані з їх особистісними і професійними якостям. Четвертий блок – питання, що розкривають соціально-демографічні характеристики.

Для вирішення цього питання було опитано 287 студентів I–IV курсів Класичного приватного університету та 20 викладачів Інституту здоров'я, спорту і туризму.

За даними результатів опитування, студенти I курсу оцінили власну активність на навчальних заняттях з фізичного виховання як 100%, студенти II курсу – 95,2%, III курс – 81,1%, IV курс – 65,3% (рис. 1).

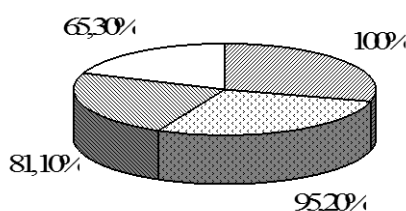

Рис. 1. Оцінювання власної активності студентів I–IV курсів на заняттях із фізичного виховання

Зниження активності ускладнює пасивність студентів у ставленні щодо особистого фізичного розвитку і стану здоров'я. Ставлення до цінностей фізичної культури формується залежно від складу їх об'єктів. Основними ознаками типології ставлень до цінностей фізичної культури є свідомість, почуття інтересу і поведінка, котрі фактично відтворюються в умовах навчально-виховного процесу.

В анкеті для студентів найбільшу значущість становили відповіді на запитання: “Чому Ви витрачаєте свій час на фізичні вправи?”. Студенти відповідали, що це необхідна умова для поліпшення здоров'я – 42,2%; збереження працездатності – 12,2%; вправи сприяють фізичному розвитку – 20,8%; розвивають вольові якості людини – 10,1%, моральні – 6,8%, естетичні – 7,8%.

Відповіді на запитання: “Які фактори більшою мірою ускладнюють можливість регулярно займатися фізичними вправами?": завантаженість навчальними заняттями – 40,0%; зайнятість суспільною роботою – 34,7%; заняття особистими справами – 24,9%; зайнятість сімейними справами – 4,9%; близько 5% студентів відповіли, що у них немає ускладнень для регулярних занять фізичними вправами. Ніхто зі студентів не відзначив, що їм важко змінити звичку, котра склалася, відпочивати пасивно, хоча саме ця суб'єктивна причина за результатами деяких досліджень лежить в основі негативного ставлення до фізичної культури [1; 4].

Відповіді на запитання анкети для викладачів дали змогу проаналізувати проблему фізичного виховання у ВНЗ, головним чином, за трьома напрямками: як викладачі оцінюють цілі, мотиви і потреби у фізичному вихованні студентів і свої власні; які знання, вміння та навички необхідні студентам і викладачам для успішної реалізації процесу фізичного виховання у ВНЗ; якими особистісними і професійними якостями повинен володіти викладач кафедри фізичного виховання ВНЗ.

Значними для нас були відповіді на запитання: “Що, на Вашу думку, формує більшою мірою фізичну культуру студентів?”. Відповіді такі: 64,5% викладачів відзначили, що це рівень розвитку фізичних якостей; 63,2% – арсенал рухових умінь і навичок; 40,8% викладачів вважають, що фізичну культуру визначає стан здоров’я студентів. Ці відповіді свідчать про цільову характеристику процесу фізичного виховання, спрямованого на досягнення певного рівня фізичного розвитку, функціональної та фізичної підготовленості, що в кінцевому підсумку дасть можливість успішно здійснювати основну навчальну, а потім і трудову діяльність.

На думку викладачів, мотивами, що домінують, спонукують студентів до занять фізичними вправами і спортом, є: розвиток фізичних якостей – 51,3%; зміцнення здоров’я – 48,6%; емоційне задоволення від рухової активності – 26,3%.

Мотив, як відомо, є головною спонукальною силою, що направляє людину на ту чи іншу конкретну, предметну діяльність, в тому числі на фізкультурно-спортивну. Природно, що стійкий мотив, котрий спонукає до занять фізичними вправами і спортом, може розвинутися тільки при зацікавленому ставленні студентів до фізичного виховання як до життєво необхідної потреби, яка у подальшому дасть людині змогу самостійно займатися фізичним самовдосконаленням.

Виходячи з теоретичного обґрунтування проблеми, ми подали процес фізичного виховання у ВНЗ у вигляді інформаційної моделі процесу формування фізичної культури студента (рис. 2). Характерною особливістю цієї моделі є тісний зворотний зв’язок (взаємодія) між студентом і викладачем, завдяки якій останній оцінює вихідний рівень фізичної культури студента за всіма її складовими.

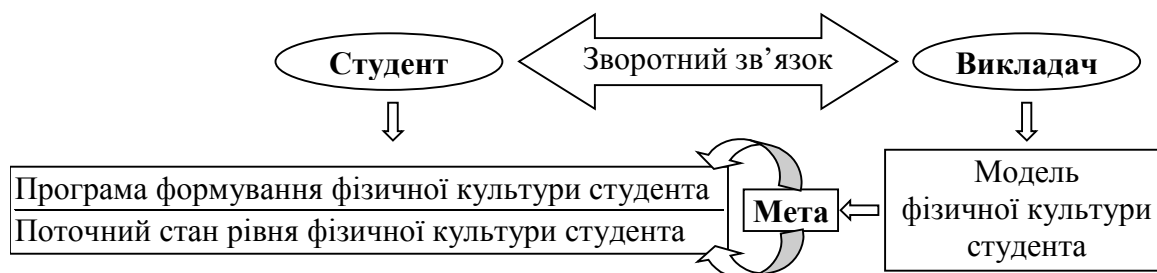

Рис. 2. Інформаційна модель процесу формування фізичної культури студента

Викладач спільно зі студентом розробляє і ставить найближчу мету для досягнення вищого рівня його психофізіологічного та морфофункціонального розвитку у вигляді певної моделі процесу формування фізичної культури.

При цьому, конкретна модель не повинна мати розбіжності з вимогами програми формування фізичної культури студента. Виходячи з інформаційної моделі, викладач і студент розглядалися в системі суб'єктно-об'єктних взаємозв'язків як суб'єкти, що взаємодіють.

Висновки. Було розроблено анкету для викладачів та анкету для студентів, відповіді на запитання у яких розкривають постановку фізичного виховання у ВНЗ з позиції студента та з позиції викладача. Такий підхід дав змогу побачити принципові відмінності з мотиваційно-цільовою спрямованості між ними, виявити головні суперечності як джерело основних рушійних сил процесу фізичного виховання і потім розробити адекватні педагогічні умови, що сприяють розв'язанню цих суперечностей. Запропоновано модель процесу формування фізичної культури студентів університету, яка полягає: 1) у комплексній діагностиці індивідуальних психофізіологічних та особистісних якостей; 2) в єдності теоретичної та практичної підготовки; 3) в організації відносин між викладачем і студентами в процесі фізкультурно-спортивної діяльності.

Список використаної літератури

1. Алексейчук І. Мотиви занять фізичною культурою і спортом у вищій школі / І. Алексейчук, Н. Добровольська, О. Начата // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. – Луцьк, 2002. – Т. 1. – С. 173–175.
2. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури / Б.Ф. Ведмеденко. – К., 1993. – С. 123–126.
3. Дубогай А.Д. Управлять здоровьем с молодю / А.Д. Дубогай. – К. : Молодь, 1985. – 11 с.
4. Лігоцький А.О. Стратегія розвитку професійної освіти в Україні : навч.-метод. посіб. / А.О. Лігоцький ; Нац. акад. внутр. прав України. – К., 1997. – 48 с.
5. Якобсон П.М. Психологические компоненты и критерии становления зрелой личности / П.М. Якобсон // Психологический журнал. – 1981. – № 4.
6. Dictionary. Sport. Physical Education. Sport Science / Editors: Herbert Haag & Gerald Haag. Kiel, Institut Fur Sport und Sportwissenschaften. 2003.

Лепехина И.А. Мотивационная сфера повышения эффективности физической культуры среди студентов

В статье выяснено с помощью анкетирования педагогические условия формирования у студентов сознательного отношения к физическому воспитанию на основе взаимодействия между преподавателем и студентом.

Ключевые слова: студент, преподаватель, мотив, условие, физическое воспитание.

Lepyokhina I. Motivational sphere improve physical education students

Problems and ways of increasing effectiveness of physical training in the University. In the report, with the help of tests, pedagogical conditions of forming aimed attitude towards physical education on the basis of mutual interconnection between professor and a student are opened.

Key words: student, professor, motivation, conditions, physical education.